

Sama sebi pričam

Erna Mujkić, Lukavac, BiH
Druga nagrada na konkursu Fonda "Bošnjaci" Sarajevo.

...U samom srcu grada, na pločniku ulice Jang,
umire starac - ruski emigrant. Umire ruski:
sa žrtvom na umu, s nogu, uz piće i uz šah.

Ne mogu, pod strehom, u njegovu dušu ući.
Meni se ide kući. Meni se ide kući.
Abdulah Sidran

Zurila sam dugo, predugo u magleni odraz svoj u lokvi pokraj gradske džamije. I ljudi što su se, lepršali i vitki, vraćali sa molitve, sažalno su me gledali - vjerujem da bi mi rado uputili koju riječ da su ih moje oči preklinjale. Ali ne, dobri ljudi, vi što pregibate kičme, ja gledam u lokvi jedan svijet što bio je moja kolijevka kroz duge godine djetinjstva. Sve je bilo nevino poput Božije vedre kišnice, a osmijeh je parao nebesa kao da samo nad Bosnom ona postoje.

Kako ću ja, ljudi moji, ikome pogledati u lice, nakon što me se vlastiti odraz u lokvi zamreškano zastidio i nestao u plićaku nekog neznanog mikrokosmosa... a ja imadoh kosmos, svijet, dubok, svoj. Da počnem ovdje jecati, ne bi mi ni suze voda primila: kako ću među iskrene kad sam najiskrenije svoje postanje napustila... Zemlju svoju, Bosnu, u kojoj sam prvi put čistu vjeru primila...

Kažu da je jezik naš biće naše, ali ja nekada i ne vjerujem u to, jer, zašto bi ljudi onda hitali tako napustiti biće svoje? Evo, ja sam sada na drugome kraju svijeta i povjerovat ću vam čak i da je vascijela Zemlja ravna i bijela, jer meni se prostor sabio u jednu tačku koju na skrivnoj mapi gledam, a vrijeme mi je u šamiji nekadašnjih prdratnih teravija i u šari kojoj oblik čini pokoja draga osoba mašući mi s čupavog bosanskog brda...

Zato, sama sebi pričam. Da se tako sagledam cijela, ravna i bijela, kao ta imaginarna nemoguća zemljina projekcija... Kažem to nepojmljivo sladokusno ć i uživam mu u mehkoti, bez nostalgije, bez nostalgije, gotovo zanosom umjetnika. Kakav je umjetnički zanos? Za mene je to zanos onoga što se, nakon dugo vremena, odnekuda negdje zaljubljeno vraća. I kažem đ, pomislivši na konu svoju nekadanju Đulsu što je izvanredno dobro glumila smrt pred napaćenim skeptičnim sarajevskim Robinzonima...

Ali sve to nije bitno. Znan je onaj trenutak kada me Đulsa pogledala kao šaptač iza kulise... i kada sam se ja, isuviše površno, osvrnula... a sat je odgovorio (uvijek taj proizvod za mučenja!) bolesnim tonom, kao da je zapisano da se u određenome mora poći i stati, spasiti se od razaranja... kao da nije najgore ono što kuca i ruje iznutra, samo. Onda je kazala zašto ne ostati u Bosni, a bilo je to poslije rata. Ja sam sebi prevela - na jezik koji me, otuđenu, već obuzimati stao poput šejtana - zašto ostati u Bosni. I kolebnula sam se, skvrčeno srce je moje sa tamnim tačkama.

Kako ću ja vama, dragi Dobri, pogledati u te dobre virove. Vi ste, kao i ja, pridošli ovdje. Na drugi kraj svijeta. Ali vaš put nije i moj, niti jedan korak nam nije isto pisan. Možda su vaši izbori tačni i nužni, ali ko će mene utješiti da i moj je, što grijehom ga ćutim, imao opravdanja?

Bosno moja draga, kad pomislim na jednoga Bana čije je resko pero pisalo po tebi stoljećima unatrag, gradinama i vrltima svijeta onkraj, dično ti šireći granice i žarno sabijajući te u srce... Oh, ja bih da mu

ruku stisnem i ja bih se zemljom posipala i suzama kvasila turske kožice na koje se, tristotinjak godina poslije spustilo čelo dalekog mu baštinika...

Ništa tvoje u zapisima i po stećcima nije meni posredovano: sve vidim kao da sam stajala kraj harnog pisara i pratila mu pokret gotovo pobožno. Kao da meni govori dubokoćutilne te riječi o smrti i životu Gorčini kao da hoće sam jecaj duše da mi vadi...Boli, boli, boli odlaska - nepreboli.

Eto, ta mala zemlja u zakutku, ima svoju priču. Štaviše, ima kamaru priča. Neke su o kraljevima, neke o sultanima, o krajišnicima, o seljacima, o mrtvima i o živima. Stolac, Mostar, vezirski Travnik, Gradačac, ponos Gradaševića. Bosna su banovi, bogumili, begovi, Bašeskija. Bosna su bejtovi, biljezi, baština. Bosna je prkosna od sna.

Eto, ta mala zemlja u zakutku, ima svoj jezik. Merhametan, sevdalijski, viševjek. Kad ti kažem ime, sonorno zaječi, kao da bi obgrlio vodu i omirisao zvijezde. Pa se ovije oko tijela i ne da otići, ne da... Samo su Božije riječi neicrpne, a ovaj je jezik mali i malih je ljudi: on ti je, ma, da se vjere i bića svoga spomeneš i da sa drugim pronađenu radost podijeliš.

Eto, ta mala zemlja u zakutku, ima svoju tragediju. Ta krv koju možda ne osjetiš u svojoj, ali ti zavri gdje god da odeš. Ta krv jeste smrt ubijenih robova dobrih, neka im je mir i spas. Oni sada mole za zemlju Bosnu. Ako se kotač opet vrati na koplje tuđinsko i krvoločno, oni viču da spasiti treba dobru zemlju Bosnu.

Eto, ta mala zemlja u zakutku, ima svoju mladost. Kod nje je, haman, obratno. Od drevnosti i godova iskustva pregrmile su godine zemljine do mladica zavjetovanih istim tim premrlim stoljećima. Neka pužu bijele smreškane bebe po stoljetnim žilama: budućnost zemlje Bosne. Oh, kako bih ja, poput pčele, zakucala na vrata svakog pojedinog pupoljka što se, stideć, sagiba od neba. Jedna je, jedna je domovina, zemlja. Nije zemlja okrugla ako sam tamo gdje me nema.

Kako ću se ja vratiti? Hoću li ostaviti kosti svoje na nemjestu? I ime svoje, nepročitano i nezazvano, ostaviti u neimenu. Vidim se, u nadrealitetu, kako umirem poput jadnog starog Rusa: u očaju, vičem. O majko, spasi! Bosno, dočekaj me, vedra i nježna, poput Đulsa-hamume. Pout svih majki svijeta kad dočekaju porode svoje.

Boli, boli, boli ovaj upitnik. Brišite uputnike sa zašto ostati.

Kako, Bože, umiriti sebe utjehom da će Bosnu, staru profetsku pergamenu, jednom neko pročitati?